

فضائل امام علی (ع) در سیره ابن هشام، تاریخ طبری و تاریخ یعقوبی

○ مجتبی تبریزیا

○ فضائل امام علی (ع) در
سیره ابن هشام، تاریخ طبری و
تاریخ یعقوبی
○ تألیف: محمد حسین ریاحی
○ ناشر: خرم، قم، ۱۳۷۹

امام علی (ع) برای جانشینی رسول خدا (ص) جایگاه والای آن امام در تاریخ صدر اسلام، دشمنان و مخالفان امام علی (ع)، لزوم شناخت ویژگی‌ها و فضایل ایشان و بالاخره سابقه و تاریخچه‌ای از تلاش‌های علمای مسلمان، به‌ویژه شیعیان در گردآوری و تدوین و تألیف آثاری در باب فضائل امیرالمؤمنین سخن می‌گوید و در پایان مقدمه، مشخصات و نکات مهم کتاب حاضر را چنین برمی‌شمرد.

۱- در این سه اثر مهم تاریخی (سیره ابن هشام، تاریخ طبری و تاریخ یعقوبی) بارها نام علی بن ابیطالب (ع) به چشم می‌خورد اما آن مطالبی انتخاب شده که بیشتر مبین فداکاری و ایثار، عظمت، شجاعت، حقانیت، جسارت و استواری علی (ع) در راه تثبیت دین اسلام و اطاعت از رسول اکرم (ص) است.

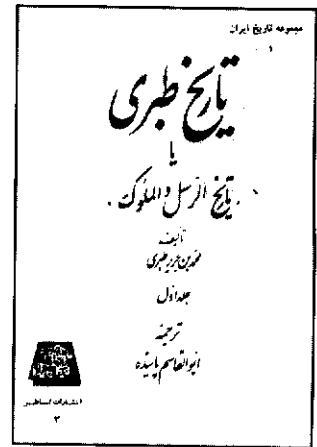
۲- آنچه آورده شده به ترتیب سیر تاریخی این کتابها بوده است. فضائل و ویژگی‌ها براساس سنوات و یا ترتیب مطالب مندرج در کتب ذکر شده است.

۳- در بیان برخی فضائل، دو یا سه مورد مشابه و نزدیک به هم بوده که سعی شده کاملترین مورد انتخاب شود.

۴- در ترجمه فضائل، بخصوص از سیره ابن هشام و تاریخ طبری

در کتاب فضائل امام علی (ع) در سیره ابن هشام، تاریخ طبری و تاریخ یعقوبی که به مناسبت سال امیرالمؤمنین امام علی (ع) در سال ۱۳۷۹ به چاپ رسید، نویسنده تلاش کرده فضائل، ویژگی‌ها و برجستگی‌های آن امام را از لابه‌لای آثار سه مورخ مسلمان: ابن هشام، طبری و یعقوبی استخراج و به ترتیب تاریخی تنظیم و تدوین نماید. با نگاهی گذرا به فهرست مطالب و نقل قول‌هایی که مؤلف از سه مأخذ پیش گفته درباره فضائل علی (ع) استخراج نموده (۳۰ مورد از سیره ابن هشام، ۴۹ مورد از تاریخ طبری و ۶۰ مورد از تاریخ یعقوبی) می‌توان با مؤلف هم عقیده بود که هم کثرت اشارات به ویژگی‌های برجسته و حضور چشمگیر و تعیین‌کننده آن امام در وقایع صدر اسلام و پیشبرد اهداف پیامبر (ص) و پیروزیهای دین نوظهور اسلام، هم کیفیت صفاتی که یعقوبی در مورد علی (ع) یاد می‌کند و عمدتاً فضایل و کرامات آن امام را توصیف می‌کند، هر دو از جمله دلایلی است که می‌توان به استناد آن، به شیعی بودن یا حداقل وجود تمایلات شدید و جانبداری این واضح یعقوبی از تشیع پی برد.

مؤلف در مقدمه کتاب ابتدا از جریان سقیفه و پی‌آمدهای آن، به‌ویژه در قرون اولیه هجری، مسئله جانشینی پیامبر، شایستگی‌های

سعی شده نگارش رسا و با مفهوم باشد.

همانطور که گذشت نقل قول‌ها از دو کتاب سیره ابن هشام و تاریخ طبری، با استفاده از منابع عربی بوده که نویسنده آنها را خود ترجمه و ذکر نموده است. هر نقل قول نیز عنوانی خبری دارد. در زیرنویس‌ها نیز مآخذ هر نقل قول درج شده است. مشخصات سه مآخذ مورد استفاده مؤلف در تدوین اثر حاضر عبارت‌اند از:

۱- عبدالملک ابن هشام: السیره النبویه، تحقیق مصطفی السقا، ابراهیم الایاری و عبدالحفیظ شلی، بیروت، المکتبه العلمیه، بی تا
 ۲- محمدبن جریر طبری: تاریخ الامم و الملوک، بیروت، دارالکتب العلمیه، الطبعة الثالثة، (۱۴۱۱ هـ. ق/ ۱۹۹۱ م.)
 ۳- احمدبن ابی یعقوب: تاریخ یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم، ۲ ج.

در فصل یکم، سی مورد از مهمترین فضائل امام علی (ع) از کتاب السیره النبویه اثر ابومحمد عبدالملک بن هشام بن ایوب حمیری (وفات ۲۱۳ یا ۲۱۸ هـ. ق/ ۸۲۸ یا ۸۳۳ م.)، محدث، ادیبه نسب‌شناس و عالم اهل سنت آورده شده است که عناوین آنها عبارت‌اند از:

- ۱- علی (ع) اولین مؤمن به پیامبر اسلام (ص) بود.
- ۲- تربیت علی (ع) از کودکی با پیامبر (ص) بود.
- ۳- سرپرستی علی بن ابیطالب (ع) در کودکی توسط پیامبر (ص).
- ۴- همراهی علی (ع) در اقامه نماز در ابتدای بعثت پیامبر (ص).
- ۵- تقویت پیامبر (ص) و تبعیت او از ابتدا توسط علی (ع).
- ۶- ایثار و فداکاری علی (ع) در لیل القمبیت.
- ۷- علی (ع)، مأمور رد امانات گردید.
- ۸- پیمان برادری رسول خدا (ص) با علی ابن ابیطالب (ع)
- ۹- کنیه ابوتراب و خبر از شهادت امام علی (ع)
- ۱۰- علی (ع) پرچمدار مسلمانان در جنگ بدر.
- ۱۱- شجاعت و جوانمردی علی (ع) در جنگ بدر.
- ۱۲- مشرکین قریش و کسانی که بدست توانای علی بن ابیطالب (ع) در جنگ بدر به هلاکت رسیدند.

۱۳- پرچمداری علی (ع) و فداکاریهای آن حضرت در جنگ احد.
 ۱۴- علی بن ابیطالب (ع) پس از جنگ احد مأمور تعقیب مشرکین شد.

۱۵- جوانمردی علی (ع) در پیکار با مشرکین و دفاع از پیامبر در احد.
 ۱۶- برخی کشته‌شدگان کفار در جنگ احد به دست علی (ع).
 ۱۷- پیروزی قطعی بر شرک بواسطه فداکاری علی (ع) در غزوه

خندق.
 ۱۸- علی (ع) کاتب صلحنامه حدیبیه.
 ۱۹- پرچم دار اسلام در خیبر علی (ع) بود.
 ۲۰- علی (ع) عامل اصلی پیروزی و فاتح مهمترین قلاع یهود در

خیبر.
 ۲۱- واگذاری مأموریتی مهم در آستانه فتح مکه از ناحیه پیامبر (ص) به علی (ع).
 ۲۲- علی (ع) پرچمدار سپاه اسلام در فتح مکه.

۲۳- مأموریت علی (ع) باعث نفوذ اسلام و دفع ظلم و ستم شد.
 ۲۴- شجاعت علی بن ابیطالب (ع) در جنگ صفین.
 ۲۵- نیابت علی (ع) در مدینه به هنگام تیوک و حدیث منزلت.

۲۶- قرآنت‌نویس سوره برائت بر مشرکین توسط علی (ع)

۲۷- پیامبر (ص) برای خود و علی (ع) در حج قربانی می‌کند

۲۸- علی (ع) در راه خدا و انجام احکام الهی دقیق‌ترین و

سختی‌ناپذیر است.

۲۹- علی (ع) مقتصدی عمل پیامبر (ص).

۳۰- علی (ع) متولی دهن پیامبر (ص).

مؤلف در بخش پایانی فصل اول، در جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از

مطالب این فصل و تحلیلی کلی از کتاب سیره ابن هشام و اخبار و فضائل

مربوط به امیرالمؤمنین در این اثر چنین می‌نویسد: «فصل اول: تحقیق

در بردارنده مطالبی از سیره ابن هشام است که حکایت از وجود فضائل و

ویژگی‌های امام علی (ع) می‌کند. با توجه به اینکه اولین تاریخ‌نگاران و

سیره‌نویسان اسلامی در فضاهای سخت و اختناق‌آمیز دوران اموی و

عباسی زندگی می‌کردند، اما با وجود این، تلاش برخی از آنان در بازگویی

برخی نکات، از جمله فضائل و مناقب شخصیت‌هایی مانند امام علی (ع)

ستودنی است... به هر حال آنچه مسلم است اینکه علمای سنت نیز

نمی‌توانستند آنچه که مسلم و محرز بود را نقل نکنند و یا نادیده بگیرند

و برجستگی‌های علی (ع) بر همه ثابت و میرهن بود، حتی دشمنان این

خاندان بر این فضائل اذعان نموده‌اند.

ابن هشام در ذکر فضائل امام علی (ع) مطالب را به ترتیب زمانی

آورده است. مثلاً دوران کودکی علی (ع) و تربیت آن حضرت توسط

پیامبر (ص) و نیز ایمان امام و همراهی آن حضرت را به عنوان اولین

سبقت جوینده بر مردان ذکر نموده است. البته مطالب قابل توجهی از

سال‌های اول تا زمان هجرت در این مورد نیآورده است و بیشتر فضائل

علی (ع) را که ذکر نموده از سال‌های آخر اقامت در مکه مانند جریان

لیلقامبیت و پس از آن است. از منزلت علی (ع) نزد پیامبر (ص)، وجود

آن حضرت در جنگ‌ها و نیز شجاعت و ایثار و یا قتل مشرکین توسط

علی (ع) هم یاد نموده است... ابن هشام همچنین به مأموریت‌های

مهمی که پیامبر (ص) در زمینه‌های مختلف خصوصاً دفاعی و جنگی

به علی (ع) واگذار نموده، اشاره می‌نماید و یا از اموری صحبت می‌کند

که به دست دیگران قابل حل و فصل نبود و نهایتاً پیامبر (ص) حل آنها

را به علی (ع) واگذار می‌فرمود. همچنین در بیان برخی از این جریان‌ات،

ابن هشام سخنان پیامبر (ص) را درباره علی (ع) نقل نموده است.»

(کتاب، صص ۴۹-۵۱).

فصل دوم کتاب شامل ویژگی‌های بارز شخصیتی امام

امیرالمؤمنین (ع) در یکی از بزرگترین تواریخ عمومی اسلامی یعنی

«تاریخ طبری» اثر محمدبن جریر طبری، فقیه و دانشمند و مورخ سنی

ایرانی (تولد حدود ۲۲۶ هـ. ق، وفات: بغداد، ۳۱۰ هـ. ق) است. در این

فصل پنجاه مورد از روایات تاریخ طبری از کودکی علی (ع) و دوره‌های

مختلف زندگی آن امام فراهم آمده که عناوین آنها به قرار زیرند:

۱- اولین تصدیق‌کننده پیامبر (ص)، علی (ع) بود.

۲- نخستین کسی که با رسول الله (ص) نماز گزارد، علی (ع) بود.

۳- علی (ع) اول مرد مؤمن به پیامبر (ص) بود.

۴- علی (ع) صدیق اکبر بود.

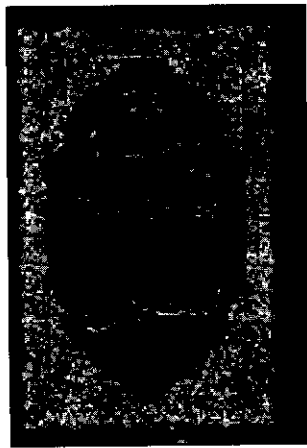
۵- علی (ع) در اسلام و اقامه فرائض بر همه مردان سبقت داشت.

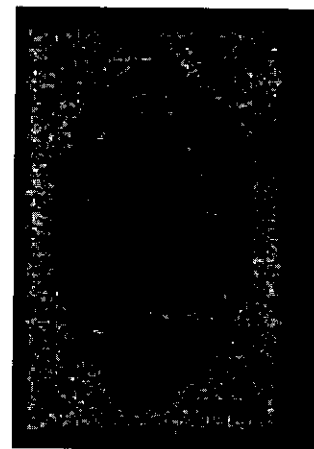
۶- علی (ع) در کودکی به پیامبر (ص) ایمان آورد.

۷- تربیت علی (ع) در خانه پیامبر (ص) بود.

- ۸ - علی (ع) در نزد رسول الله (ص) و در خانه او رشد نمود.
- ۹ - تبعیت علی (ع) و تشویق ابوطالب از او در پیروی از پیامبر (ص).
- ۱۰ - اجابت دعوت پیامبر (ص) در یوم الانذار بوسیله علی (ع) بود.
- ۱۱ - فداکاری علی (ع) در لیل القمیت.
- ۱۲ - رد امانات مردم مکه بوسیله علی (ع) انجام گرفت.
- ۱۳ - تعیین مبدء تاریخ مسلمانان با علی (ع) بود.
- ۱۴ - خیر از شهادت علی (ع) بدست اشیقاء و کنیه ابوتراب.
- ۱۵ - شجاعت علی (ع) در نبرد بدر.
- ۱۶ - پرچمدار رسول الله (ص) در بدر علی بن ابیطالب (ع) بود.
- ۱۷ - ایثار و گذشت علی (ع) در بیکار احد.
- ۱۸ - شمشیری جز ذوالفقار و جوانمردی جز علی (ع) نیست.
- ۱۹ - در احد نیز علی (ع) پرچمدار مسلمانان شد.
- ۲۰ - ستایش رسول الله (ص) از علی (ع) به دلیل استقامت در روز احد.
- ۲۱ - در غزوة بنی نضیر هم پرچم به دست علی (ع) بود.
- ۲۲ - دلاوری و اقتدار علی بن ابیطالب (ع) منجر به پیروزی مسلمانان در نبرد احزاب.
- ۲۳ - پرچمداری علی (ع) در محاصره بنی قریظه و رعایت دقیق آداب از ناحیه او نسبت به پیامبر (ص).
- علی (ع) مأمور اجرای فرامین رسول الله (ص) نسبت به بنی قریظه گردید.
- ۲۴ - قاطعیت علی (ع) نسبت به سران بنی المصطلق.
- ۲۵ - علی (ع) کاتب صلح حدیبیه و مدافع حریم ارزش‌ها.
- ۲۶ - فاتح دزهای خیبر و درهم کوبنده یهود علی (ع) بود.
- ۲۷ - منزلت علی (ع) در پیشگاه خدا و رسولش و کوبندگی او در خیبر.
- ۲۸ - میزان شجاعت و قوت علی (ع)، در بیکار با سران خیبر.
- ۲۹ - مأموریت علی (ع) در آستانه فتح مکه.
- ۳۰ - پرچمدار اسلام در فتح مکه، علی (ع) بود.
- ۳۱ - علی (ع) باعث آرامش، رفع تعدی و مجری عدالت بود.
- ۳۲ - پایداری پیامبر (ص) و علی (ع) در دره حنین باعث بازگشت مسلمین و پیروزی آنان گردید.
- ۳۳ - پرچمدار هوازن مغلوب فداکاری علی (ع) شد.
- ۳۴ - حدیث منزلت و عامل توقف علی (ع) در مدینه به موقع غزوة تبوک.
- ۳۵ - مأموریت علی (ع) در سرزمین طی.
- ۳۶ - علی (ع) مأمور قرائت آیات سوره براءت بر مشرکین شد.
- ۳۷ - سیره علی (ع) باعث تبلیغ اسلام در یمن گردید.
- ۳۸ - پیامبر (ص)، علی (ع) را به نجران مأمور نمود.
- ۳۹ - پیامبر (ص) در حج برای علی (ع) قربانی نمود.
- ۴۰ - قاطعیت علی (ع) در اجرای اوامر الهی.
- ۴۱ - علی (ع) در هر کاری جز به رضای خدا نمی‌اندیشد.
- ۴۲ - در عصر خلافت غاصبین نیز داور بین مردم و خلیفه، علی (ع) بود.
- ۴۳ - اقرار خلیفه دوم به شایستگی، برتری، عظمت و رهبری علی (ع).

- ۴۴ - علی (ع)، معنن حکمت، امان مردم زمین و مایه نجات طالبان حق.
- ۴۵ - اقرار زبیر بر حقانیت علی (ع) در موقع نبرد جمل.
- ۴۶ - آزادگی و گذشت علی (ع) پس از تسخیر ساحل فرات.
- ۴۷ - سفارش علی (ع) به یاران و نزدیکان در مورد ابن ملجم.
- فصل دوم نیز با خلاصه و نتیجه‌ای در مطالب آن فصل و تحلیلی از تاریخ طبری در رابطه با موضوع مورد نظر مؤلف به پایان می‌رسد که گزیده‌ای از آن به دلیل اینکه حاصل و چکیده تلاشهای مؤلف تلقی می‌گردد در اینجا ذکر می‌شود: «... ارزش حقیقی تاریخ طبری در این است که مؤلف آن توانسته است بسیاری از موارد و موضوعات را که در کتاب‌های حدیث، تفسیر، لغت و ادب، سیره، فتوحات، تاریخ حوادث، احوال رجال، اشعار، خطب و عهدنامه وجود داشته، آنها را آمیخته و با اسلوب نسبتاً مناسبی تدوین نماید...»
- مرحوم علامه امینی در کتاب شریف‌الغدیر، احادیثی را از او در باب امامت علی بن ابیطالب (ع) نقل نموده است. طبری کتاب جفاکانه‌ای نیز در مورد غدیر تألیف کرده است...
- محمدبن جریر طبری مانند ابن‌هشام، در تاریخ خود به نکات بسیاری از زندگانی امام علی بن ابیطالب (ع) اشاره داشته است. او در ذکر سابقین به اسلام، امام علی بن ابیطالب (ع) را با نقل روایات بسیاری پیشگام مؤمنین، نخستین نمازگزار و اول تصدیق‌کننده پیامبر (ص) یا صدیق اکبر، معرفی کرده است. در بررسی اخباری که در باب شخصیت امام علی (ع) است، برجستگی آن حضرت نسبت به تمام صحابه و نزدیکان رسول الله (ص) به چشم می‌خورد، چه از تربیت امام در طفولیت علی (ع) توسط رسول گرامی اسلام (ص) و یا اجابت آن حضرت در مسئله یوم الانذار و مسائل متعدد دیگر که هر کدام در سرنوشت اسلام تأثیری به سزا داشته است... همچنین طبری از حضور علی (ع) در غالب جنگ‌ها و فداکاری آن حضرت در تلاش‌هایی که از ناحیه امام امیرالمؤمنین (ع) باعث غلبه سپاهیان مسلمین بر کفار گردید یاد کرده است... طبری از قاطعیت امام در اجرای اوامر الهی و نیز اخلاص آن حضرت در تثبیت اسلام در رویادهای مختلف یاد نموده است.»
- در سومین فصل کتاب نیز ۶۰ مورد از فضایل امیرالمؤمنین (ع) از کتاب تاریخ یعقوبی، اثر احمدبن ابی‌یعقوب بن واضح، مورخ و جغرافیانویس مسلمان (وفات ۲۷۸ یا ۲۸۴ هـ - ق) استخراج و نقل گردیده‌اند که عبارت‌اند از:
- ۱ - همراهی علی (ع) با پیامبر (ص) در اولین نمازی که واجب شد.
 - ۲ - علی بن ابیطالب (ع) اولین مؤمن در بین مردان.
 - ۳ - فضیلت ایثار علی (ع) در لیل القمیت.
 - ۴ - تزویج فاطمه (س) با علی (ع) به امر خدا بود.
 - ۵ - آیات مربوط به نصب امیرالمؤمنین (ع) در غدیر خم.
 - ۶ - ایستادگی علی (ع) در احد.
 - ۷ - فداکاری‌های امام علی (ع) در روز خندق.
 - ۸ - علی (ع) پرچمدار مهاجران در پیشروی به سوی بنی قریظه.
 - ۹ - امیرالمؤمنین (ع) کاتب پیامبر (ص) در صلح حدیبیه.
 - ۱۰ - دلاوری‌های علی بن ابیطالب (ع) در غزوة خیبر و گشودن قلاع.
 - ۱۱ - در آستانه فتح مکه، علی (ع) مأمور تفحص و تحقیق می‌شود.
 - ۱۲ - علی (ع) مأمور اصلاح امور شد و سخن پیامبر (ص) درباره

- علی (ع).
 ۱۳ - دلاوری علی (ع) در روز نبرد حنین.
 ۱۴ - سرکوب سران یاغی طائف توسط امیرالمؤمنین (ع).
 ۱۵ - گماردن علی (ع) توسط پیامبر (ص) در مدینه به عنوان جانشین.
 ۱۶ - جلوگیری علی (ع) از کمک یهودیان خیبر به یهودیان ساکن فدک.
 ۱۷ - امارت علی (ع) در مدینه بوسیله پیامبر (ص) در موقع تبوک.
 ۱۸ - فضیلت قرائت سوره برائت توسط علی (ع) در سال نهم هجری.
 ۱۹ - نامه‌نگاری علی (ع) به دستور پیامبر (ص) جهت سران قبایل.
 ۲۰ - حضور علی (ع) و خانواده‌اش به همراه پیامبر (ص) در مباحله با مسیحیان نجران.
 ۲۱ - قربانی کردن شترها توسط پیامبر (ص) و علی (ع) در حجةالوداع و صرف طعام نمودن پیامبر (ص) با علی (ع).
 ۲۲ - غدیر خم، جانشینی علی بن ابیطالب (ع) و بیان حدیث ثقلین.
 ۲۳ - غسل دادن پیامبر (ص) توسط علی (ع) و ندای غیبی درباره اهل بیت (ع).
 ۲۴ - تدفین رسول اکرم (ص) بواسطه علی (ع) و برخی یاران او صورت گرفت.
 ۲۵ - گفتار مندر بن ارقم در باب فضیلت و برتری علی (ع) در خلافت به هنگام سقیفه.
 ۲۶ - سخنان عباس بن عبدالمطلب بر حقانیت علی (ع) در جانشینی پیامبر (ص) و اتحاد نظر مهاجر و انصار.
 ۲۷ - بیانات عتبه را به بن ابی‌لهب در مناقب علی (ع) و شایستگی او به خلافت.
 ۲۸ - مسئله بیعت و اعتراف بنی‌امیه به فضیلت علی (ع) در امر خلافت.
 ۲۹ - مقاومت امیرالمؤمنین (ع) و فاطمه زهرا (س) در برابر غاصبان خلافت.
 ۳۰ - مشورت ابوبکر با امیرالمؤمنین (ع) و راهنمایی آن حضرت در لشکرکشی به روم.
 ۳۱ - سپاسگزاری خلیفه دوم از علی (ع).
 ۳۲ - گفتار ابن عباس در مورد جانشینی عمر و اعتراف ابن خطاب راجع به فضایل علی (ع).
 ۳۳ - سخن مقداد بن عمرو در باب فضایل و مناقب علی (ع).
 ۳۴ - گفتار ابوذر در باب عظمت و حقانیت علی (ع) و مقابله با غاصبان.
 ۳۵ - دفاع امام از مظلومیت ابوذر و سخنان او (ابوذر).
 ۳۶ - سخنان تعدادی از سران انصار و اصحاب در فضایل علی (ع).
 ۳۷ - علی (ع) در اجرای حق مصلحت اندیشی نمی‌کند.
 ۳۸ - عدالت علی (ع) در تقسیم عطایا.
 ۳۹ - عفو علی (ع) عایشه را در جمل و بازگرداندن وی به مدینه.
 ۴۰ - سخن عمروعاص در باب فضیلت علی (ع) نزد معاویه.
 ۴۱ - احسان علی (ع) به مردم ملان.
 ۴۲ - سخن عمر و عاص در باب رافت و جوانمردی علی (ع).
 ۴۳ - سخن پیامبر (ص) در حدیبیه درباره علی (ع).
 ۴۴ - سخنان حجرین عدی با علی (ع) در برتری و فضیلت او.
 ۴۵ - گفتار صعصعة بن صوحان به علی (ع).
 ۴۶ - گفتار ابومریم قرشی مکی به علی (ع).
 ۴۷ - ابن عباس از سخنان علی (ع) تأثیر می‌پذیرد.
 ۴۸ - بیانات علی (ع) هنگام شنیدن ورود ابن ملجم به کوفه.
 ۴۹ - سفارش علی (ع) به امام مجتبی (ع) در باب قاتل خود.
 ۵۰ - سخنان امام حسن (ع) درباره پدرش.
 ۵۱ - گفتار قعقاع بن زراره بر سر قبر علی (ع).
 ۵۲ - سخن ابن ملجم در باب حقانیت علی (ع).
 ۵۳ - باب کردن لعن بر حضرت توسط معاویه و اعراض مردم از شنیدن آن.
 ۵۴ - گفتار عبدالرحمن بن عباس نزد معاویه در منزلت علی (ع).
 ۵۵ - سخن محمدبن علی بن ابی‌طالب در اعتراض به سخنان ابن زبیر.
 ۵۶ - منع عمر بن عبدالعزیز در سب امام علی (ع).
 ۵۷ - پاس داشت فرامین علی (ع)، توسط عمر بن عبدالعزیز.
 ۵۸ - سخن اسماعیل بن عبدالله بن عباس درباره فضیلت علی (ع).
 ۵۹ - پدر و مادر علی بن ابی‌طالب هر دو نسب هاشمی داشتند.
 ۶۰ - سخن مأمون در باب حقانیت گواهی علی بن ابیطالب (ع) و فرزندانش.
 مؤلف در پایان فصل سوم، علت گستردگی و وسعت حجم مطالب مربوط به یعقوبی - نسبت به دو اثر قبلی را - پابندی یعقوبی به تشیع و تلاش او برای اثبات حقانیت علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر (ص) دانسته و به عنوان مثال اشاره می‌کند که یعقوبی برخلاف ابن‌هشام و طبری، با قطعیت، امام علی (ع) را اولین مرد مسلمان معرفی می‌کند. نیز یعقوبی مسئله غدیر خم و جانشینی امام علی (ع) را به عنوان رهبر پس از رسول خدا (ص) مطرح کرد و برخی آیات و روایات در این رابطه را آورده در حالی که طبری و ابن‌هشام از بیان این جریان خودداری نموده‌اند. همچنین مطالبی درباره اینار و شجاعت امام در مواقع نبرد بزرگواری و حقانیت علی (ع) اخلاص امام (ع) مظلومیت ابوذر و دیگر یاران امام در برابر ستمگری عثمان و مطالبی از این دست که هیچکدام در سیره ابن‌هشام و تاریخ طبری مشاهده نمی‌شود، اما در تاریخ یعقوبی آمده است.
 آخرین فصل کتاب به معرفی تاریخ یعقوبی و علل وسعت اخبار و فضائل امام علی (ع) در آن اختصاص یافته. نویسنده در این فصل پس از مروری کوتاه بر زندگانی و آثار یعقوبی به‌ویژه زمان و شیوه نگارش، ترجمه، محتوا و چاپ‌های تاریخ یعقوبی، به مباحث زیر می‌پردازد. «تشیع اجداد و نیاکان یعقوبی»، «وسعت اخبار درباره علی (ع) و بیان فضائل آن حضرت و مواضع جانبدارانه یعقوبی»، «سلسله راویان و منابع مورد استفاده یعقوبی»، «گفته‌ها و نوشته‌های برخی محققان تاریخ و مستشرقین درباره شخصیت و آثار یعقوبی». مؤلف در آخرین مبحث فصل چهارم (نتیجه‌گیری)، باز هم بر تشیع یعقوبی تأکید می‌کند و مهمترین نشانه آن را کثرت مطالب درباره خاندان پیامبر (ص) و اهل بیت، خاصه فضایل امام علی بن ابیطالب، همچنین تشیع اجداد و نیاکان او می‌داند. کتاب با فهرست منابع به پایان می‌رسد.